



# Kansalaisjärjestöstä kunnan kaveri

Paikallinen vaikuttaminen omakoti-  
yhdistyksen toiminnan kulmakivenä



## 1. Johdanto

Vaikuttaminen kuuluu kansalaisjärjestöjen perustehtäviin. Järjestöt toimivat valtakunnallisesti ja niiden jäsenyhdistykset paikallisesti. Tässä oppaassa kerromme paikallisen vaikuttamisen lähtökohdista ja mahdollisuuksista omakotiyhdistyksen näkökulmasta.

Opas kuvaa paikallista vaikuttamista mahdollisimman konkreettisesti omakotiyhdistysten toiminnassa. Kunnallisen vaikuttamisen lainalaisuudet ovat sovellettavissa pienin tarkennuksin myös maakuntatasolle, joten lyhyesti käsitellään myös piirijärjestöjen tekemää maakunnallista edunvalvontaa.

Oppaan tarkoituksena on herättää paikallisten yhdistysten kiinnostus omaa kuntaa kohtaan ja saada näkemään yhdistys osana ympäröivää yhteiskuntaa. Toivomme, että opas kannustaa yhdistysten toimijoita tuomaan paikallisen vaikuttamisen näkyväksi osaksi yhdistyksen arkea. Tavoitteena on innostaa yhdistyksen aktiiveja ja yhtä lailla kaikkia kuntalaisia näkemään yhdistyksen mahdollisuudet vaikuttamiseen sekä vaikuttamisen keinot.

Tekstissä viitataan omakoti- tai pientaloasukkaihin. Selvyden vuoksi on tähdennettävä, että nimitys voidaan laajentaa useimmissa tapauksissa myös vapaa-ajan asukkaihin sekä laajemmin kaikkiin kunnassa asuviin ihmisiin. Luettavuuden kannalta käytetään kuitenkin ensin mainittua muotoa.

Oppaan sisältö perustuu moniin keskusteluihin Omakotiliiton jäsenyhdistysten

aktiivien kanssa. Laajempaa perspektiiviä ovat tuoneet pohdinnat kansalaistoiminnan vaikuttamismahdollisuuksista kunnallisten päättäjien ja muiden kansalaisjärjestöjen toimijoiden kanssa.

Lähdekirjallisuutena on käytetty OK-opintokeskuksen (nykyisin Opintokeskus Sivis) tuottamaa Anne Ilvosen kirjoittamaa Miten Vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas -kirjaa, Keski-Uudenmaan Yhdistysveroston Kumppanuudella soteen ja kuntiin -hankkeen ja Päijät-Hämeen Sosiaali- ja terveysturva ry:n Yhteinen Päijät-Häme -hankkeen yhteistyönä tuottamaa Vaikuttamisopasta sekä Kuntaliiton tekemää Järjestöt maakunnan kumppanina -opasta.

Opas sisältää yhdistyksille suunnattuja tehtäviä, joiden osaltaan toivotaan innostavan yhdistystä tarttumaan konkreettiseen vaikuttamistyöhön. Niitä ei ole tarkoitus tehdä esitettyssä järjestyksessä, vaan yhdistykset voivat tehdä niitä omaan toimintaansa sopivassa järjestyksessä.

Toivomme, että opas innostaa tarttumaan oman kunnan vaikuttamistyöhön omakotiasukkaan kannalta!

Tähän toiseen painokseen on tehty tarkennuksia muutoksenhakumenettelyä ja kaavoitusprosessia koskeviin osiin. Kokonaan uusi kappale on Pientaloasumisen kehittämishohjelma. Sen laatimiseen on osallistunut Omakotiliiton Pientaloasumisen Kehittämisen työryhmä vuoden 2021 aikana.

Suomen Omakotiliitto



## Sisältö

1. Johdanto .....	2
2. Mitä paikallinen vaikuttaminen on? .....	4
3. Vaikuttamistyön lähtökohdat .....	7
4. Mitkä ovat vaikuttamiskeinot ja keihin vaikutetaan? .....	8
5. Kuka vaikuttaa? .....	11
6. Vaikuttamisen prosessi .....	14
7. Mitkä ovat tyypillisimpiä asioita, joihin omakotiyhdistykset vaikuttavat? .....	16
8. Pientaloasumisen kehittämissuunnitelma .....	20
9. Paikallinen vaikuttaminen ja viestintä .....	22
10. Vaikuttaminen maakuntatasolla .....	24
11. Lopuksi .....	26



## 2. Mitä paikallinen vaikuttaminen on?

Omakotiliiton ja sen ensimmäisten jäsenyhdistysten toiminnan aloittamisen ponttime-  
na yli 70 vuotta sitten oli pientaloasukkaiden  
asioihin vaikuttaminen. Yhdistykset hoitivat  
aluksi oman asuinalueensa paikallista edun-  
valvontaa omatoimisesti. Sodan jälkeen  
pulaa oli kaikesta tavarasta, eikä omakoti-  
talon rakentaminen ollut itsestäänselvyys.  
Lainsäädännöllisen edunvalvonnan tarve  
johti valtakunnallisen liiton perustamiseen.  
Samalla liitosta tuli huomattava apu pai-  
kallisille yhdistyksille oman vaikuttamisen  
tueksi.

Tämä läpi koko liiton historian vaikuttanut  
perusidea ei ole kadonnut minnekään. Yh-  
distysten toimintaan on tullut uusia ulottu-  
vuuksia ja liiton palveluita on kehitetty ajan  
kuluessa. Pientaloasukkaiden edunvalvon-  
taa ei systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti  
edelleenkaan tee kukaan muu kuin pienta-  
loasukkaat itse järjestäytyneen yhdistysra-  
kenteen kautta. Parhaimmat mahdollisuudet  
tässä työssä onnistua on Omakotiliiton  
jäsenyhdistyksellä.

Vaikuttamisen perimmäiset tavoitteet ovat  
vuosien saatossa pysyneet perusteiltaan  
samana. Vaikuttamisen avulla voidaan  
**1) muuttaa asenteita** (esim. halu tehdä kun-  
nasta pientalo- tai vapaa-ajanasukasmyön-  
teinen), **2) lisätä tietoa** (esim. vertailutietoa  
muihin kuntiin) tai **3) vaikuttaa käyttäyty-  
miseen** (saada päättäjät tekemään pienta-  
loasukkaan kannalta parempia päätöksiä).



**Tehtävä:** Tehkää vertailu  
oman ja naapurikuntien  
kunnallisesti määräytyvistä  
maksuista (kiinteistövero,  
vesimaksu, jätevesimaksu,  
kaukolämpö, jätemaksu,  
kunnalliset liittymämaksut) ja  
pohtikaa maksujen vaikutusta  
asukkaiden arkeen.



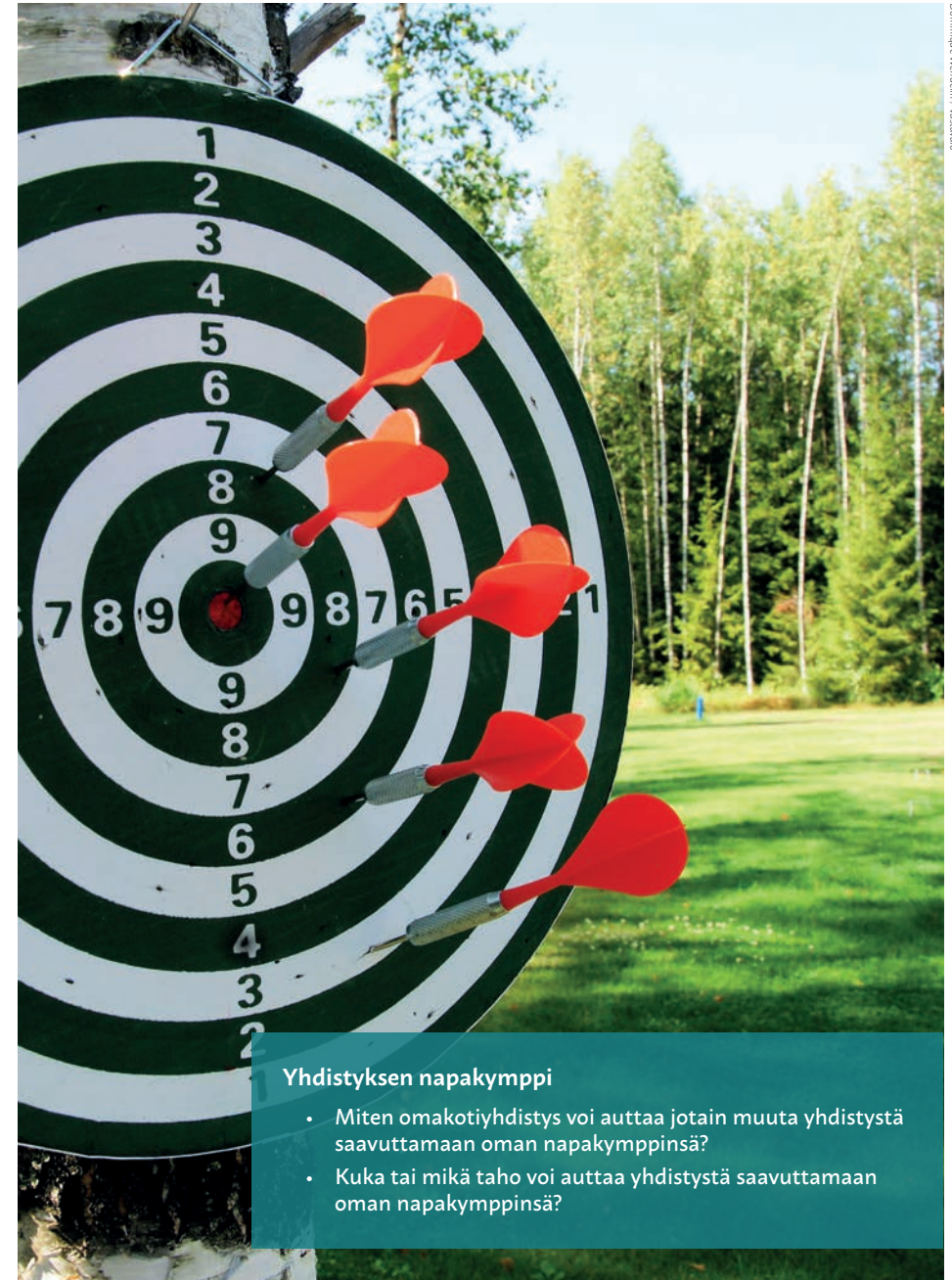
**Tehtävä:** Selvittäkää kuinka  
paljon kunnan verokertymästä  
kerätään esim. kiinteistöverol-  
la. Keskimäärin kunnat kerää-  
vät omasta verokertymästään  
kiinteistöverolla noin 8 %.  
Miten oma kuntanne sijoittuu  
tässä vertailussa?

Omakotiliiton ja paikallisen jäsenyhdistyk-  
sen tavoitteet käyvät saumattomasti yh-  
teen. Molemmilla edunvalvonnan yleislaa-  
juisia tavoitteita on kolme. Ensimmäinen  
on **asumiskuluihin vaikuttaminen**. Paikal-  
linen vaikuttaminen kohdistuu erityisesti  
kuntakohtaisesti määrättäviin maksuihin  
(esim. kiinteistövero, vesi- ja jätevesimaksu,  
kaukolämpö, jätemaksu). Toiseksi vaikut-  
tamisella pyritään **kodin rakentamisen ja  
kunnossapidon edistämiseen**. Kolmantena  
tavoitteena on vaikuttaminen **ympäristön  
viihtyisyyteen ja turvallisuuteen**.

Paikallisen edunvalvonnan päätehtävänä  
on vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon.  
Vaikuttamista voidaan katsoa olevan myös  
yhdistyksen yleisen tunnettuuden ja näky-  
vyyden lisääminen. Vaikuttamisen kautta  
edistetään yhdistyksen tarkoitusta eli ole-  
massaoloa.

Vaikuttamisen kolme päätavoitetta ovat  
siis omakotiyhdistyksen olemassaolon pe-  
rusta. Se on omakotiyhdistyksen ydinosaa-  
mista, eikä sitä työtä voi ulkoistaa muiden  
kansalaisjärjestöjen tehtäväksi. Maakunta-  
uudistuksen myötä kuntien osallisuus- ja  
yhteisörooli tulee korostumaan, ja tässä teh-  
tävässä menestyäkseen kunnat tarvitsevat  
kansalaisjärjestöjen apua.

Omakotiliiton jäsenyhdistysten lähtökoh-  
dat vaikuttamistyöhön vaihtelevat. Sivulla  
6 oleva kuva havainnollistaa, miten eri yh-  
distysten määrä kunnassa asettaa erilaisen



### Yhdistyksen napakymppi

- Miten omakotiyhdistys voi auttaa jotain muuta yhdistystä saavuttamaan oman napakymppinsä?
- Kuka tai mikä taho voi auttaa yhdistystä saavuttamaan oman napakymppinsä?

Kuva 1: Paikallisessa vaikuttamisessa omakotiyhdistys osuu tarkoituksensa napakymppiin.

lähtöasetelman vaikuttamistyölle. Tavoitteen saavuttamiseen pääsemiseksi yhdistyksen vaikuttamiskeinot ja yhteistyötahot voivat olla hyvinkin erilaisia eri omakotiyhdistysten välillä, koska kunnissa toimivien yhdistysten määrät vaihtelevat.

Jos kunnan alueella on useampia omakotiyhdistyksiä, yhdistysten on hyvä tehdä yhteistyötä ja luoda yhteiset vaikuttamisen toimintatavat suhteessa kuntaan. Jokaisen yhdistyksen ei kannata käydä erikseen esittelemässä yhteistä asiaa. Suuremmalla joukolla on aina enemmän vaikutusvaltaa.

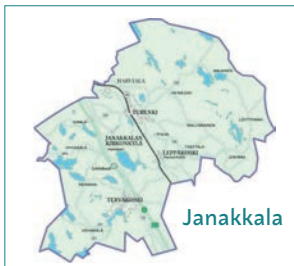
Joidenkin yhdistysten toimialueeseen kuuluu myös naapurikuntia. Tällöin on tärkeää löytää jokaiseen toimialueen kuntaan omat yhdyshenkilöt, jotka kantavat vastuun asuinkuntansa asioiden seuraamisesta ja vaikutustyön koordinoinnista. Yhdistys on uskottavuudeltaan yksittäistä ihmistä voimakkaampi. Useamman kunnan alueella toimivan yhdistyksen kannattaa pohtia yhdistyksen nimen merkitystä toimintaedellytysten mahdollistajana ja jäsenhankinnan moottorina. Yhteen kuntaan viittaava nimi voi toimia enemmän muiden kuntien asukkaiden karkottajana kuin houkuttajana.

### Eri yhdistysrakenteita kunnissa

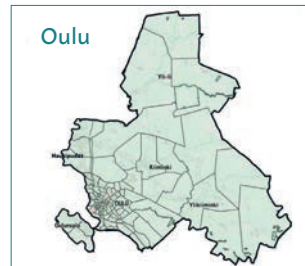
Yksi jäsenyhdistys kunnassa



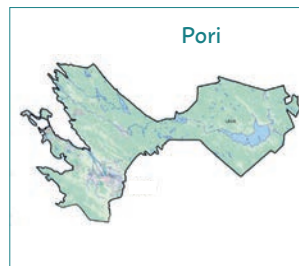
Useampi jäsenyhdistys kunnassa omilla alueillaan



Koko kunnan yhdistys ja alueellisia jäsenyhdistyksiä



Myös liittoon kuulumattomia yhdistyksiä kunnassa



Yhdistys toimii useamman kunnan alueella



Kunnassa vain Vapaa-ajan asukkaiden liiton yhdistys



Kuva 2: Eri kunnissa on erilaisia yhdistysrakenteita, mikä vaikuttaa vaikuttamisen lähtöasetelmaan.

### 3. Vaikuttamistyön lähtökohdat

Yhdistystoiminnan pitää olla merkityksellistä yhdistyksen jäsenille. Konkreettinen toiminta perustuu tavoitteille, jotka ovat selkeitä ja julkisiksi tuotuja. Ilman tavoitteita yhdistyksen toiminta on ajan virrassa ajalehtimistä. Yhdistyksen tavoite on yleisellä tasolla kirjoitettu yhdistyksen säännöissä. Vaikuttamistyön tavoitteen pitää olla konkreettinen ja mahdollisimman selkeä. Sen on pystyttävä vastaamaan kysymykseen: mitä halutaan saada aikaan? Yhdistystoiminnassa tavoitteen taakse täytyy saada riittävän suuri joukko, joka allekirjoittaa tavoitteen. Ohuella kannatuspohjalla tavoitteen uskottavuus horjuu, ja työn tekemiselle ei löydy tukijoita.

Omakotiyhdistyksen tehtävänä on kertoa suurelle yleisölle ja päättäjille, mitä kunnan tekemät tai suunnittelemat päätökset tarkoittavat käytännössä ja miten ne vaikuttavat asukkaan arkeen. Kuinka maksun

korotus iskee kukkaraan tai hoitamattomat puistot ympäristön viihtyvyyteen? Omakotiasukkaat ovat asumisensa kokemusasiantuntijoita, ja tätä asiantuntijuutta omakotiyhdistyksen on syytä ylpeydellä esitellä.

Vaikuttamistyön tavoitteen saavuttamiseen pääsemiseksi yhdistys toimii tavalla, jonka se uskoo olevan tehokkain mahdollisimman hyvän tuloksen saamiseksi. Usein erotetaan neljä erilaista ulottuvuutta, jotka kuvaavat niitä lähestymistapoja, joilla asiaa voidaan arvottaa. Nämä ovat sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen tai poliittinen näkökulma. Omakotiyhdistyksen vaikuttamisessa yleisimmät perusteet puolustaa omaa näkökantaansa ovat taloudellinen ja sosiaalinen eli rahan ja yhteisöllisyyden vaikuttavat asiat. Perusteluiden ymmärrettävyyden kannalta on tärkeää pystyä konkretisoimaan, mitä päätettävät asiat merkitsevät pientaloasukkaiden arjen kannalta.



#### Miksi paikallista vaikuttamista

1. Yhdistys on olemassa paikallista vaikuttamista varten
2. Vain omakotiasukkailla on omakotiasukkaiden tavoitteet
3. Kunnan vetovoima luodaan tehdyillä päätöksillä
4. Mahdollistetaan unelma omakotitalosta
5. Tuodaan julki päätösten vaikutukset arkielämään

Kuva 3: Paikallinen vaikuttaminen lähtee asioiden käytännön osaamisesta ja arkielämän vaikutusten korostamisesta.

## 4. Mitkä ovat vaikuttamiskeinot ja keihin vaikutetaan?

Vaikuttamiskeinot voidaan jakaa sen mukaan, vaikutetaanko suoraan päättäviin tahoihin vai epäsuorasti yleiseen mielipiteeseen. Toisaalta vaikuttamisen jakolinja voidaan määritellä sen mukaan, tehdäänkö työtä pelkästään omassa yhdistyksessä vai yhteistyössä muiden kanssa.

### Suoran vaikuttamisen tavat:

kunnallispolitiikat ● esittelevät ja valmistelevat virkamiehet ● mielipidevaikuttajat (esim. paikalliset valtakunnan tason poliitiikat) ● kunnallisten yritysten päättäjät ● maakuntapäätäjät

### Epäsuoran vaikuttamisen tavat:

lausunnot ● kannanotot ● mielipidekirjoitukset ● keskustelunavaukset somessa ● kuntalaisaloite (vain yksityishenkilönä) ● keskustelu/kuulemistilaisuudet ● seminaarit ● kampanjat ● adressit ● mielenosoitukset

### Yhdistyksen oma ja yhteistyössä tehty vaikuttaminen:

yhdistys itse ● tehdään yhdessä valitun/valittujen toimijoiden kanssa ● liittyminen verkostoihin ● osallistuminen työryhmiin ● mennään mukaan jonkin toimijan hankkeeseen ● ostetaan asiantuntijuutta (esim. juridiikkaa)

Omakotiyhdistyksen kannalta keskeisimmät luottamushenkilöt ovat kunnanvaltuuston ja -hallituksen puheenjohtajisto sekä poliittisten ryhmien vaikuttajapersonat. Myös pientaloasukkaiden asioita käsittelevät lautakunnat jäsenineen ovat merkittäviä päätöksentekijöitä. Omakotiyhdistyksen kontakteihin on tärkeää kuulua myös kaavoitukseen, rakentamismääräyksiin, ympäristöön ja sosiaalitoimeen liittyvät johtavat viranhaltijat.

Yhteyttä kuntaan kannattaa pitää, vaikkei mitään akuuttia vaikuttamishanketta ei olisi parhaillaan menossa. Omakotiyhdistys voi myös ottaa aktiivisen roolin kunnan suhteen ja pyy-



Time Viikari / Avaralo

tää kuntaa kutsumaan kaikki kunnassa toimivat yhdistykset koolle vuosittain.



**Tehtävä:** Selvittää oman yhdistyksen kannalta kunnan keskeiset virkamiehet ja pyytää heiltä tapaamista. Valmistautukaa tapaamiseen laatimalla esityslista.



**Tehtävä:** Pyytää kuntaa nimeämään viranhaltija, jonka tehtäviin kuuluu yhdistystoiminnan koordinointi ja aktivointi kunnassa.

Kunnallisista yrityksistä omakotiasukasta koskevat lähinnä yhtiötetyt energia- ja vesilaitokset. Tärkeää on huomioida, että kotitalouden maksuihin vaikuttavat yritykset toimivat usein useamman kunnan alueella. Tällöin kuntarajat ylittävä yhteistyö on välttämätöntä asioiden ajamiseksi.



**Tehtävä:** Tehkää tutustumiskäynti kunnan vesilaitokselle, kaukolämpöyhtiöön tai sähköyhtiöön.

Kokonaisuutena vaikuttamista voidaan tehdä siis hyvinkin näkyvästi tai piilossa. Mitä henkilökohtaisempaa vaikuttaminen on, sitä näkyvämpää se on. Oikean tasapainon löytäminen näiden kesken riippuu vaikutettavasta asiasta ja sen laajuudesta. Usein usean rintaman vyörytys tuottaa parhaimman tuloksen: toisaalta pidetään keskeiset henkilöt tietoisina toimista ja toisaalta rummutetaan asiasta julkisesti.

Keskeinen toimintatapa eroaa agitoivan (tehdään itse asioita ensin) ja reagoivan (reagoidaan toisten tekemisiin tai sanomisiin) toiminnan välillä. Ensin mainitussa yhdistyksen toiminta

perustuu jatkuvalle vuorovaikutukselle kunnan kanssa, jolloin kumpikin osapuoli on perillä toisen ajankohtaisista asioista. Tällöin yhdistys pääsee vaikuttamaan jo asioiden vireilletulo- ja valmisteluvaiheessa. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa päätös on useimmiten tehty, jolloin yritetään vaikuttaa jo tehtyyn päätökseen. Selvää on, että päätöksen muuttaminen vaatii enemmän työtä, jos onnistuu ollenkaan.

Omakotiyhdistyksen roolia kannattaa korostaa jo valmisteluvaiheessa pyytämällä, että asian valmistelua varten nimetään työryhmä. Jokainen asiaa koskeva taho voi asettaa edustajansa työryhmään, jolloin valmistelu lepää mahdollisimman laajan asianosaisjoukon varassa.

Kunta järjestää omaan rooliinsa kuuluvia tilaisuuksia, jotka ovat hyviä yhteistyön muotoja omakotiyhdistyksen kanssa. Kaava-asioihin kuuluvat esitykset, asukasillat, energiaillat yms. ovat mainioita paikkoja

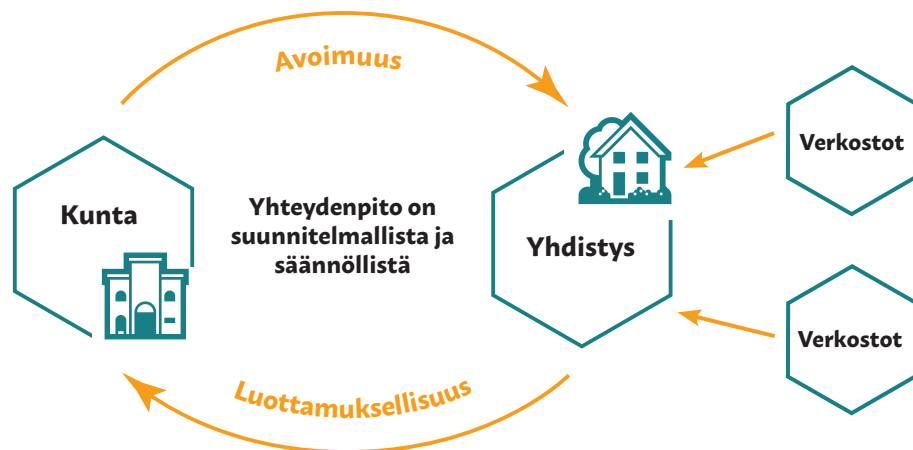
tuoda yhdistyksen toimintaa esille yhdessä kunnan kanssa. Näissä tapahtumissa kunta kantaa järjestelyvastuun, mutta omakotiyhdistys osaltaan markkinoi tilaisuutta omissa kanavissaan ja jäsenkuntansa keskuudessa. Yhdistys hyötyy yhteistyöstä saadessaan näkyvyyttä itselleen. Tällöin vaikutustyö voidaan nähdä vaikuttamisena suureen yleisöön yksittäisen päättäjätahon sijaan.

Yksi vaikuttamisen keino on kuntalaisaloite, jolla kuntalaiset voivat tuoda äänensä kuuluviin. Kuntalaisaloite on yksittäisen asukkaan tai asukasryhmien laatima kirjallinen aloite, jonka kautta kunnan asukas voi vaikuttaa suoraan oman kuntansa toimintaan ja päätöksentekoon. Lisäksi neljä prosenttia kunnan 15 vuotta täyttäneistä asukkaista voi tehdä kunnalle aloitteen kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä.



**Tehtävä:** Tutustukaa kunnan rakennusmääräyksen ja rakennusjärjestyksen. Pohtikaa niiden kehittämistarvetta.

#### JATKUVA VUOROPUHELU



Kuva 4: Yhdistyksen ja kunnan on hyvä pitää yllä jatkuvaa vuoropuhelua avoimuuden ja luottamuksen luomiseksi ja ylläpitämiseksi.

## 5. Kuka vaikuttaa?

Kun puhutaan paikallisesta vaikuttamisesta, on tärkeää määritellä, kuka on vaikuttajana. Yhdistyksen vaikutuksen voima perustuu jo edellä mainittuun mahdollisimman laajaan ja yksimieliseen tavoitteen hyväksyntään. Vaikka vaikuttamisen tavoitteesta ollaan yhtä mieltä, itse vaikuttamistyötä voidaan tehdä eri kokoonpanoilla eri vaiheissa.

Henkilökohtaisessa vaikuttamisessa voidaan yhdistyksestä valtuuttaa eri henkilöitä oman asiantuntemuksen ja henkilökohtaisten suhteiden perusteella tekemään vaikuttamistyötä. Itse yhdistyksen julkinen ja näkyvä vaikuttamistyö tuodaan esille koko yhdistyksen tekemänä.

Pääsääntöisesti yhdistyksen antaessa kannanottoja ja lausuntoja yhdistyksen hallitus hyväksyy sisällön ja näin ollen hallitus edustaa yhdistyksen kantaa. Käytännössä lausunnon allekirjoittaa puheenjohtaja, joka saa valtuutuksen hallitukselta. Joskus aika-aulun salliessa tai merkittävän lausunnon ollessa kyseessä asian voi viedä yhdistyksen kokouksen käsiteltäväksi.

Useamman yhdistyksen yhteisessä hankkeessa yhdistys tuo oman panoksensa mukaan, mutta itse vaikuttamisen johtaminen voi olla toisaalla. Verkostoitumisen mahdollisuudet kannattaa aina hyödyntää.



#### Lausunnon rakenne

1. Mikä on asia (ongelma), josta lausunto annetaan?
2. Mikä on yhdistyksen kanta asiaan perusteluineen?
3. Mitkä ovat ratkaisuvaihtoehdot ja toimenpidesuosituksen?

Kuva 5: Lausunnon rakenteeseen panostamalla yhdistyksen viesti tulee selkeästi esille.

Yhdistyksen yksittäinen jäsen ei luonnollisestikaan voi muodostaa ja edustaa yksikseen yhdistyksen kantaa. Kansalaisella on mahdollisuus omilla nimissään tehdä kuntalaisaloite. Yhdistyksen hallitus voi antaa tällaiselle hankkeelle tukensa ja omassa toiminnassaan tukea kuntalaisaloitteen tarkoitusta.

Joissakin kunnissa on laadittu osallistumishjelma, joka tarkastelee suoran demokratian keinoja, joilla asukkaat voivat osallistua ja vaikuttaa kunnan päätöksentekoon. Ne täydentävät edustukselliseen demokratiaan kuuluvien asioiden valmistelua ja päätöksentekoa. Tarkoituksena on lisätä avoimuutta ja luottamusta kuntalaisten ja päätöksentekijöiden välillä.

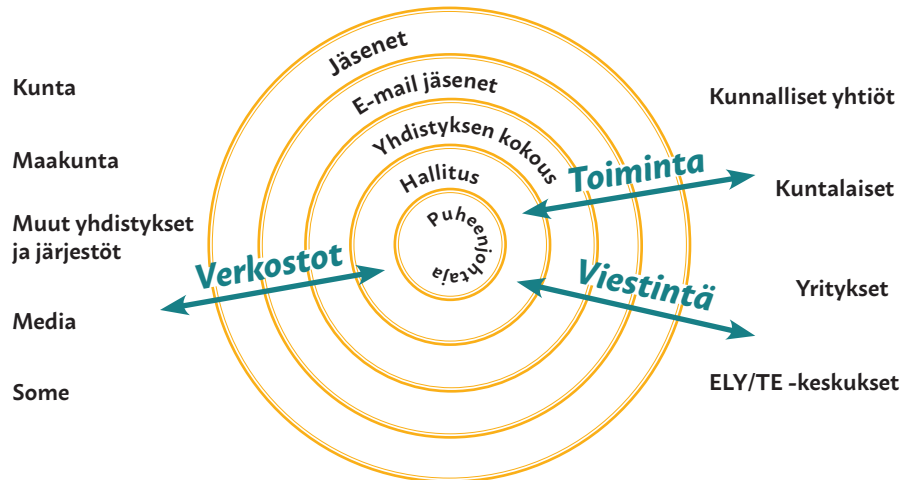


**Tehtävä:** Onko kunnassanne tehty kunnan osallistamishjelma tai yhdistysohjelma? Olisiko yhdistyksenne valmis olemaan kunnan kumppani sen laadinnassa?

Omakotiyhdistyksen on tärkeää pohtia omaa rooliaan paikallisena toimijana ja vaikuttajana. Yhdistys ei ole kenenkään omaisuutta. Se on olemassa tiettyä tarkoitusta varten, joista erityisesti paikallisen vaikuttamisen merkitys koskettaa muitakin kuin yhdistyksen jäseniä. Saavathan tuloksista hyötyä muutkin kuin yhdistyksen jäsenet. Omakotiyhdistys voidaan mieltää alustana, joka tarjoaa koko ympäröivälle yhteisölle (käytännössä kunnalle ja sen asukkaille) mahdollisuuden ajaa yhdistykselle ja sen jäsenille tärkeitä asioita.

Tiettyä hanketta varten perustetut ryhmät tai esim. Facebook-ryhmät ovat yhdistyksen kumppaneina niin kauan kuin yhteistä tavoitetta tavoitellaan. Omakotiyhdistys on arvostettu toimija, ja sillä järjestäytynyt tapa tehdä vaikuttamistyötä. Se on jokaisen kuntalaisen mahdollisuus vaikuttaa juuri niin kauan kuin haluaa, kunhan vaikutuskohde vastaa yhdistyksen asettamia päämääriä. Omakotiyhdistystä ei kannata lokeroida ja paaluttaa liiaksi, vaan antaa sen

## YHDISTYKSEN AVARUUDEN RAJA



Kuva 6: Avoin yhdistys on luonteva osa koko ympäröivää yhteiskuntaa eikä omaan lokeroonsa linnoittunut saareke.

toimia joustavana ympäröivää yhteiskuntaa palvelevana toimijana, jota on helppo lähestyä ja joka on arvostettu ja haluttu yhteistyökumppani.

Avoimella suhtautumisella muihin yhdistyksiin ja yksittäisiin henkilöihin voidaan saada uusia ihmisiä jakamaan yhteisiä tavoitteita ja toimimaan niiden eteen. On hyväksyttävä, että kaikista ei ehkä tule jäseniä yhdistykseen, mutta toisaalta on mahdollista saada omalla toiminnalla sellainen maine, että useammat haluavat tulla jäseniksi ja aktiivisiksi yhdistystoimijoiksi. Suurin syy siihen, että ihmiset eivät ole aktiiveja yhdistyksessä on se, että heitä ei ole kysytty mukaan!

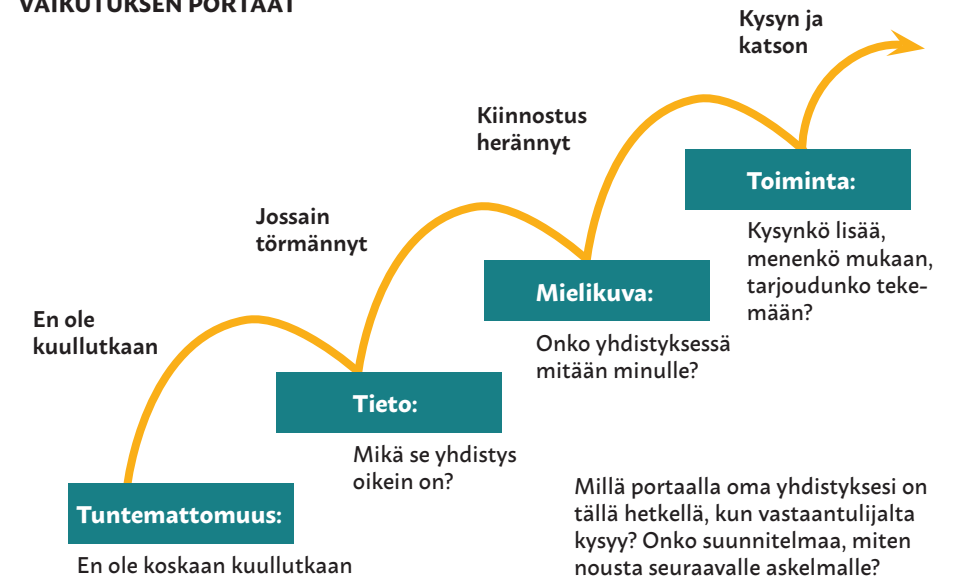
Ani harvoin yhdistyksen hallituksessa, aka sisäpiirissä, on riittävä osaaminen kaikista asioista. Tällöin on lähestyttävä muita ihmisiä yhdistyksen ulkokehältä ja pyytää heitä

mukaan työskentelemään yhdistyksen tavoitteiden eteen. Joskus asiantuntijalle voi joutua myös maksamaan, jos tarvitaan esimerkiksi lakimiehen palveluita. Omakotiyhdistyksen tunnettuus ja vaikuttavuus lisääntyy panostamalla sidosryhmätoimintaan.



**Tehtävä:** Kirjatkaa kaikki mahdolliset yhdistyksen sidosryhmät. Luokitelkaa ne kunkin roolin mukaan (esim. talon ylläpito, kunnalliset maksut, tapahtumat, varainhankinta jne.) Priorisoikaa sidosryhmät kustakin ryhmästä ja ottakaa aktiivinen ote yhteistyön syventämiseen.

## VAIKUTUKSEN PORTAAT



Kuva 7: Toiminnallaan yhdistys luo mielikuvaa itsestään ja vaikuttaa siihen, kuinka ihmiset haluavat tulla mukaan toimintaan. (Mukaiillen Vuokko, 2004.)

## 6. Vaikuttamisen prosessi

Jotta paikallinen vaikuttaminen olisi tehokasta, sen on oltava systemaattista ja suunnitelmallista. Vaikka aina ei ole menossa konkreettista vaikuttamishanketta, on yhdistyksen koneisto pidettävä valmiina tarttumaan eteen tuleviin asioihin. Vaikuttamisen kohteet eivät aina tule esille yhdistyksen sisältä, vaan aktiivinen verkostoituminen tuottaa aiheita, joihin tarttua. Vaikuttamisen kohteita tulee esille esimerkiksi verkokeskusteluista, kansalaiskeskusteluista, mielipidekirjoituksista, nettikyselyistä ja kunnan tiedotteista.



**Tehtävä:** Mitä asumisen asioita kunnan strategiassa/kehittämishjelmassa on mainittu? Seuratkaa niiden valmistelua ja vaikuttakaa niiden toteutumiseen.

Yhdistyksen valmiutta pidetään yllä olemalla aktiivinen verkostoissa ja yhteydenpidossa keskeisiin sidosryhmiin, erityisesti kuntaan. Kun yhdistyksen tietoon tulee puuttumista vaativa aihe, yhdistyksellä pitää olla ”valmiussuunnitelma” eli valmiiksi mietitty prosessikaavio. Hyvin laadittu ja käyttöön otettu vaikuttamisprosessi voidaan nimetä myös vaikuttamissuunnitelmaksi.



**Tehtävä:** Laatikaa yhdistyksenne vaikuttamissuunnitelma, jossa on listattu tavoitteita tärkeysjärjestyksessä. Aloittakaa konkreettiset toimenpiteet.

Vaikuttamisprosessin kriittinen vaihe on oman näkökannan perustelu. Useimmiten perustelut sidotaan taloudelliseen näkökulmaan eli tuodaan esille päätöksen vaikutukset omakotiasukkaiden asumiskustan-

nuksiin tai kuntatalouteen. Toinen toimiva näkökulma on tarkoituksellinen, eli esillä olevaa päätöstä peilataan suhteessa esimerkiksi maankäyttösuunnitelmaan, kunnan toimintasuunnitelmaan tai kuntastrategiaan. Päätösten pitää olla linjassa suurempien linjojen kanssa. Kolmas näkökulma on asiasisällöllinen, eli päätöksen täytyy noudattaa rakennusmääräyksiä, maankäyttö- ja rakennuslakia ja kuntalakiä. Päätöksiä ei siis saa tehdä virheellisessä järjestyksessä.

### TOIMIVAN VAIKUTTAMISSUUNNITELMAN OSA-ALUEET:

<b>Tavoite</b> ↓	Mikä on konkreettinen tulos, joka halutaan saavuttaa? Mitä vaikutuksia tuloksella on okt-asujien arkeen?
<b>Keinot</b> ↓	Mihin perustelut sidotaan (taloudelliset, tarkoitukselliset, asiasisällölliset)? Ketkä ovat vaikuttamisen kohteita? Miten vaikuttamisesta viestitään? Mikä on suoran ja epäsuoran vaikuttamisen kohde?
<b>Aikataulu</b> ↓	Missä vaiheessa vaikutetaan (päätöskokous, vaalit, valmisteluvaihe)?
<b>Vastuut</b> ↓	Kuka tekee, mitä tekee: tarkat vastuut. Yhdistys ei tee ilman, että ihminen tekee.
<b>Resurssit</b> ↓	Mitä osaamista yhdistyksessä on? Mitä osaamista muissa yhdistyksissä ja ihmisissä? Kuinka paljon tarvitaan rahaa?
<b>Seuranta</b>	Vastasiko tulos tavoitteita?



Reidus



**Tehtävä:** Kootkaa yhteen mitä vaikuttamistyötä yhdistyksenne on vuosien saatossa tehnyt ja mitä se on saanut aikaiseksi. Mainitkaa asiat nettisivuillanne ja muussa viestinnässä.

Vastuualueiden määrittelyssä pitäisi aina miettiä, mistä vapaaehtoiset innostuvat, ja löytää ihmiset tekemään sitä, mikä on heille motivoivaa työtä. Joihinkin tehtäviin innokkaimmat ihmiset voivat löytyä joskus jäsenistön ulkopuolelta. Heidän käyttämistään ei pidä arkailla, jos ollaan varmoja, että heidän toimintansa on samasta puusta kuin yhdistyksenkin. Tässä, jos jossain, yhdistyksen avarakatseisuudesta on hyötyä.

Kunnan tekemä päätös voi vaikuttamisesta huolimatta olla vastoin omakotiyhdistyksen tavoitetta. Viranomaisen päättää hallintoasian käsittelyn tekemällä hallintopäätöksen, johon tulee liittää muutoksenhakuohjeet.

Valtuustonpäätökseen haetaan suoraan muutosta hallinto-oikeudelle tehtävällä kunnallisvalituksella. Muiden toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin haetaan ensi vaiheessa muutosta oikaisuvaatimuksella. Oikaisuvaatimuksen käsittely on kunnan sisäistä hallintomenettelyä ja hallinto-oikeudelle tehtävän kunnallisvalituksen pakollinen esivaihe.

*Hallintovalitus* on yleensä valituslajina asioissa, joissa viranomaisen toimivalta perustuu erityislainsäädäntöön (esim. maankäyttö- ja rakennuslaki ja ympäristönsuojelulaki). Kuntalain muutoksenhakusäännökset ovat erityislakiin nähden toissijaisia ja syrjäytyvät, kun erityislaissa säädetään esimerkiksi oikaisumenettelystä ja hallintovalituksesta.

Tarkempaa tietoa oikeudesta muutoksenhakuun, muutoksenhaun aikarajoista ja käsittelevistä viranomaisista löytyy Suomen Kuntaliiton teoksesta ”Muutoksenhakuopas 2020”.

Tärkeää on korostaa yhdistyksen omaa osaamista käsiteltävästä asiasta ja arvostaa sitä. Omakotiliiton jäsenenä yhdistys pystyy korostamaan valtakunnallisen verkoston merkitystä ja saamaan apua liitolta omassa vaikuttamistyössään.

Innostuksen lisäksi on huolehdittava yhdistyksen jäsenistön osaamisesta. Yhdistyksen hallitukseen olisi hyvä valita ihmisiä, jotka innostuksen lisäksi hallitsevat yhdistyksen eri toimintojen kannalta olennaisia taitoja. Parhaan tuloksen vaikuttamistyössä yhdistys saavuttaa, kun se osaa hyödyntää myös hallituksen ulkopuolisten jäsenten osaamista.

Vaikuttamistyön lopputuloksen hahmottaminen konkreettisesti ymmärrettävänä asiana auttaa tarttumaan toimeen ja saamaan mukaan mahdollisimman osaavia ja innokkaita ihmisiä. Puutarhan hoitamisessakin multasormella on silmissään näky, millaisen kukkaloiston puutarhaan pystyy loihittamaan. Mielikuva paremmasta huomisesta auttaa motivoitumaan haastavassakin tehtävässä.



**Tehtävä:** Kootkaa lista yhdistyksenne jäsenistä ja muista tuntemistanne henkilöistä, jotka haluavat tehdä vaikuttamistyötä. Määritelläkää vastuualueita kunkin oman innostuksen mukaan (esim. vuosittaiseen kaavoituskatsaukseen tutustuminen).



## 7. Mitkä ovat tyypillisimpiä asioita, joihin omakotiyhdistykset vaikuttavat?

Seuraavassa on lueteltu tyypillisimpiä aiheita, jotka vaikuttavat pientaloasukkaan arkeen ja ovat näin ollen omakotiyhdistyksen vaikuttamislistalla kuntatasolla:

### Kiinteistövero

- kunnan määräämä kiinteistöveroprosentti

### Jätehuolto

- perusmaksu ja käyttömaksut
- kierrätys/lajittelu
- jäteasemien toiminta ja saatavuus

### Vesi, jätevesi, hulevesi

- maksut
- vesilaitoksen toiminta-alueet
- vesiosuuskunnat

### Rakentamisen luvat ja palvelut

- palvelun asiantuntevuus
- palvelun nopeus
- palveluiden hinnat
- sähköiset palvelut
- rakentamisen infot (rakennusjärjestys ym.) nettisivuilla

### Kaavoitus ja tonttipolitiikka

- omakotitonttien saatavuus (osto/vuokra; sopimukset/korotukset/pituudet)
- kaavoituspolitiikka yleensä
- omakotitonttien sijainti
- omakotitonttien hinnat
- liittymien hinnat (sähkö, lämpö, kuitu)

### Tieverkosto ja kevyenliikenteen väylät

- tieverkoston kunto
- tieverkoston ylläpito
- kevyenliikenteen väylien riittävyys
- talvikunnossapidon taso
- nopeusrajoitusten taso
- valaistus

### Julkiset palvelut

- joukkoliikenne
- leikkipuistot
- viheralueet
- liikuntapaikat
- terveydenhuolto

### Asuinalueiden yleinen toimivuus

- valaistus
- viheralueet
- rakennusten ja pihojen siisteyden valvonta
- tietoliikenneyhteyksien saatavuus ja toiminta

### Ympäristöön vaikuttava elinkeino-toiminta

- maatalous
- louhinta
- haketus
- kaivostoiminta
- tuulivoima

### Energia

### Asukkaiden kuuleminen ja kunnallinen yhteisöllisyys

### Kolmannen sektorin asiat (esim. omakotitalkkari)



**Tehtävä:** Onko kunnassanne ympäristönhoitosuunnitelma? Miten yhdistys voi edistää sen toimeenpanoa? Entä maapoliittista ohjelmaa, joka ohjaa mm. vuokratonttien hinnoittelua?



Vaikuttamisasioiden lista on pitkä, ja yhdistyksen hallituksen on mahdotonta olla jokaisen alan asiantuntija. Yhteistyö muiden yhdistysten ja sidosryhmien kanssa on erityisen tärkeää. Asumiseen liittyviä asioita on kuntatasolla liki loputtomasti. Valitettavasti osa on sellaisia, että niihin ei yhdistyskään pysty vaikuttamaan, koska päätös tehdään joko maakunnan tai valtakunnan tasolla.

### Vaikuttamisen kehä jakaantuu kolmeen lohkoon:

- 1) voidaan vaikuttaa ja voidaan päättää,
- 2) voidaan vaikuttaa, muttei päättää ja
- 3) ei voida vaikuttaa, eikä päättää.

Tärkeää on nähdä ne asiat, joihin voi vaikuttaa ja jopa päättää, ja keskittää resurssit niiden ajamiseen.

Omakotiyhdistys on talonpidon ja asumisen asiantuntija. Asuminen koskettaa kaikkia kunnan asukkaita asumismuodosta riippumatta. Omakotiyhdistyksen mielenkiinto suuntautuu siis osittain myös muiden kansalaisjärjestöjen toiminta-alueelle asumisen asioissa. Erityisesti kaupunginosayhdistykset, asukasyhdistykset ja kyläyhdistykset ovat kiinnostuneista samoista teemoista.

Omakotiyhdistysten kannattaa pohtia, kuinka suuren roolin yhdistys ottaa aktiivisena ja aloitteellisena toimijana kunnan asumispoliittisena vaikuttajana, vai onko toiminta enemmän yhteistyötä ja verkostoitumista muiden yhdistysten kanssa.

## ASEMAKAAVAN KULKU



Kuva 8: Kaavoitushankkeessa omakotiyhdistys pystyy vaikuttamaan sitä tehokkaammin mitä aikaisemmassa vaiheessa yhdistys ja kunta käyvät vuoropuhelua molempien näkemyksistä ja tavoitteista (vrt kuva 4 sivulla 10). Kaavion lähde: Raison kaavoituskatsaus 2021.



## 8. Pientaloasumisen kehittämisohjelma

Omakotiyhdistyksen vaikuttamistyön tavoitteena voi olla pientaloasumisen kehittämisohjelman laatiminen kuntaan. Kehittämisohjelman laadinnan tavoitteena auttaa päättäjä kehittämään tavoitteellisesti kuntaa pientalomyönteisenä asuinpaikkana. Kehittämisohjelman laatiminen alkaa kunnan nykytilan arvioinnilla, joka tehdään keräämällä aineistoa kunnan toiminnasta ja asumisen tilastoja.

Kuhmoisten vapaa-ajan asukkaat ry:n laatimasta Kuhmoisten kausiasumisen tavoiteohjelmasta vuosille 2020-2025 ([https://www.omakotiliitto.fi/kuhmoisten\\_vapaa-ajan\\_asukkaat\\_ry/toiminta](https://www.omakotiliitto.fi/kuhmoisten_vapaa-ajan_asukkaat_ry/toiminta)) löytyy esimerkkejä, mihin teemoihin pientaloasumisen kehittämisohjelmassa voi keskittyä.

Kunnat tuottavat runsaasti julkista materiaalia, joita kannattaa hyödyntää omakotiyhdistyksen vaikuttamistyössä. Lisäksi tietoja on saatavissa julkisista tilastoista ja kuntien tietopalveluista tai viranhaltijoilta. Nykytilan arvioinnissa keskeistä on asemoida kunta suhteessa naapurikuntiin tai saman kokoluokan muihin kuntiin.

### Kirjallisia lähteitä:

Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimukset koskevat pääkaupunkiseudun, Tampereen, Oulun, Turun, Lahden, Jyväskylän ja Kuopion alueen kuntia (yhteensä 64 kuntaa). Näiden kuntien osalta on laadittu kuntakohtainen tai seutukuntakohtainen asunto-ohjelma, johon on kirjattu asumisen keskeiset tavoitteet ja asumisen tilastotieto.

Lisäksi kuntien tuottamaa lähdeaineistoa ovat mm. kuntastrategia, toimintasuunnitelma, kaavoituskatsaus, maapoliittinen ohjelma, rakennusjärjestys, hallintosääntö ja taloussuunnitelma. Nämä löytyvät pääsääntöisesti kuntien nettisivuilta.

### Tilastotietoja:

Erilaista tilastoaineistoa on saatavilla runsaasti ja niiden hyödyntäminen auttaa luomaan kuvaa kunnan tilanteesta asumiseen liittyvien. Useiden tilastojen avulla pystyy hyödyntämään historiatietoa, jolloin kunnan kehityksestä piirtyy selkeä kokonaiskuva. Seuraavassa on lueteltu eräitä lähteitä ja niistä saatavia lukuja:

- **Tilastokeskus:** pientalojen ja paritalojen määrä (myös postinumeroalueittain), vapaa-ajan asuntojen määrä, asukasmäärä, väestöennuste, asuntojen määrä rakennustyypeittäin, asuinmuotojen määrä, kunnan huoltosuhde
- **Maanmittauslaitos:** pientaloasuntojen kauppamäärät ja hinnat, vapaa-ajan asuntojen kauppamäärät ja hinnat
- **Kuntaliitto:** kuntaveroprosentti, kiinteistöveroprosentit
- **Kunta:** jätemaksu (usein ylikunnallinen jätehuoltolautakunta), vesimaksu, kaavoitetut tontit, pientalojen rakennusluvut. Maksut ja tonttitiedot löytyvät useimmiten nettisivuilta, mutta rakennuslupiin liittyvät luvut ovat saatavissa kysyttäessä.
- **Pellervon Taloustutkimus PTT:** 21 kaupungin asumismenolaskuri <https://www.ptt.fi/ennusteet/sovellukset/asumismenot-laskuri.html>
- **Kiinteistöliitto:** indeksitalon raportit 59 kaupungista <https://kiinteistoliitto.fi/palvelut/tutkimus/saannolliset/indeksitalonraportit/>
- **Energiateollisuus:** kaukolämmön hinta
- **Energiavirasto:** sähkön siirtohinna
- **Traficom:** kiinteän verkon laajakaista-  
saatavuus

Omakotiliitto julkaisee vuosittain kuntakohtaisen asumismenotutkimuksen koskien 100 kuntaa. Osa maakuntaliitoista julkaisevat myös joitakin asumisen tilastotietoja. Kunnilla voi olla erittäin informatiivisia karttapohjia, joista käy ilmi monia asumiseen liittyviä tunnuslukuja (esim. <https://kartta.vantaa.fi>). Lisäksi eri tutkimuslaitokset julkaisevat erilaisia kuntien tai seutukuntien elinvoimatutkimuksia, joissa voi olla myös asumiseen liittyvää tietoaaineistoa.

Kunta	Kunnalliset maksut (vesi, lämpö, jäte)	Kunnan ja jätehuoltolautakunnan nettisivuilla
Kunta	Kaavoitettujen pientalotonttien määrä	Kysely kunnan rakennusvalvontaan
Kunta	Pientaloasumiseen luovutetut tontit	
Kuntaliitto	Kuntavero	<a href="https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus/kuntien-veroprosentit/kuntien-tulo-ja-kiinteistoveroprosentit-2021">https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus/kuntien-veroprosentit/kuntien-tulo-ja-kiinteistoveroprosentit-2021</a>
Kuntaliitto	Kiinteistövero, yleinen	
Kuntaliitto	Kiinteistövero, vakituinen asunto	
Maanmittauslaitos	Pientalojen kauppamäärät ja hinnat	<a href="https://khr.maanmittauslaitos.fi/tilastopalvelu/rest/API/kiinteistokauppojen-tilastopalvelu.html?v=2021.0.0#">https://khr.maanmittauslaitos.fi/tilastopalvelu/rest/API/kiinteistokauppojen-tilastopalvelu.html?v=2021.0.0#</a>
Maanmittauslaitos	Vapaa-ajan asuntojen kauppamäärät ja hinnat	
Tilastokeskus	Asuntojen määrä tyypeittäin	<a href="https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asu__asas/stat-fin__asas_pxt_116f.px/">https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asu__asas/stat-fin__asas_pxt_116f.px/</a>
Tilastokeskus	Postinumeroalueittain paljon tietoa	<a href="https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Postinumeroalueittainen_avoin_tieto/Postinumeroalueittainen_avoin_tieto__2021/paavo_pxt_12f4.px/">https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Postinumeroalueittainen_avoin_tieto/Postinumeroalueittainen_avoin_tieto__2021/paavo_pxt_12f4.px/</a>
Tilastokeskus	Vapaa-ajan asuntojen määrä	<a href="https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asu__rakke/stat-fin__rakke_pxt_116j.px/">https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asu__rakke/stat-fin__rakke_pxt_116j.px/</a>
Tilastokeskus	Pientalojen määrä	<a href="https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asu__rakke/stat-fin__rakke_pxt_116g.px/">https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asu__rakke/stat-fin__rakke_pxt_116g.px/</a>
Tilastokeskus	Huoltosuhde	<a href="https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut__2021/kuntien_avainluvut_2021_aikasarja.px/">https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut__2021/kuntien_avainluvut_2021_aikasarja.px/</a>
Tilastokeskus	Asukasmäärä	
Tilastokeskus	Rivi- ja pientalossa asuvien asuinkuntien osuus	
Tilastokeskus	Vuokra-asuinnoissa asuvien asuinkuntien osuus	
Tilastokeskus	Väestöennuste	<a href="https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaenn/stat-fin__vaenn_pxt_139f.px/">https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaenn/stat-fin__vaenn_pxt_139f.px/</a>
Traficom	Kiinteän verkon laajakaista- saatavuus	<a href="https://www.traficom.fi/fi/tilastot/kiinteän-verkon-laajakaista-&lt;br/&gt;saatavuus">https://www.traficom.fi/fi/tilastot/kiinteän-verkon-laajakaista- saatavuus</a>
Energiateollisuus	Kaukolämmön hinta	<a href="https://energia.fi/tilastot/kaukolampotilastot">https://energia.fi/tilastot/kaukolampotilastot</a>
Energiavirasto	Sähkön siirtohinna	<a href="https://energiavirasto.fi/sahkon-hintatilastot">https://energiavirasto.fi/sahkon-hintatilastot</a>

## 9. Paikallinen vaikuttaminen ja viestintä

Vaikuttaminen on viestintää, käydään sitten kahdenkeskeisiä keskusteluja tai haetaan kirjoituksella julkisuutta tavoitteille. Viestintän kentän monipuolistuminen on luonut valtavat mahdollisuudet tuoda esille yhdistykselle tärkeitä asioita. Toisaalta se on myös tuonut haasteellisuutta viestinnän kokonaisuuden hallitsemiseen. Tärkeäksi menestystekijäksi on muodostunut onnistuminen verkkoviestinnässä ja erilaisissa sosiaalisen median kanavissa. Verkkoviestintä luo avoimuutta, ja sen avulla on helpompi päästä pois sisäpiirivaikuttamisesta. Nettimaailma kaataa raja-aitoja yhdistyksen ympäriltä ja yhdistää sen luontevasti osaksi yhteiskuntaa, vrt. kuva 6, sivu 12.

Uudet somealustat ovat hedelmällisiä yhteistyökumppanuusien kasvattajia omakotiyhdistykselle. Netistä kumpuavat, tiettyä asiaa ajavat eli niin kutsutut ad hoc -ryhmät tarvitsevat kumppanikseen uskottavan ja järjestäytyneen toimijan, mikä rooli on kuin luotu omakotiyhdistykselle. Vaikutamisprosessin loppuessa ad hoc -ryhmät hajoavat, ja tehokkaasti hoidettu kumppanuus houkuttelee joitakin aktiivisia henkilöitä tiiviimpään kumppanuuteen omakotiyhdistyksen kanssa ja tulemaan jäseniksi yhdistykseen. Nettiadressien ja nettikampanjoiden käyttäminen vaikutustyössä on arkipäivää yhdistystoiminnassa. Napakoiden ja ihmistä koskettavien Facebook-kirjoitusten ja jakojen avulla tietoisuus yhdistyksestä leviää laajalle joukolle.

Vaikuttamistyön tuloksekkuuden varmistamiseksi on tiedettävä, mitä mediaa päättävät henkilöt seuraavat. Viestintä on suunniteltava samoin kuin koko vaikuttamisprosessi. Valmistelevat virkamiehet eivät välttämättä ole aktiivisia sosiaalisessa mediassa, mutta suuren yleisen mielipiteeseen pystyy vaikuttamaan verkossa. Yhdistyksen jäsenistä yksi viihtyy somessa ja toiselle perinteisten mielipidekirjoitusten ja lausunto-

jen kirjoittaminen on intohimo. Kunkin innostuksen lähteestä kannattaa ammentaa osaavia resursseja.

Perinteisesti toimitetulla printtimedialla on edelleen arvostettu osa mediakentässä. Paikallisessa vaikuttamisessa tärkeä yhteistyötaho on paikallinen media. Lehtiin kannattaa luoda suorat suhteet ja hankkia lehdestä luottotoimittaja, joka on hyvin perillä omakotiyhdistyksen toiminnasta ja tavoitteista. Globalisoituvassa maailmassa ihmiset tahtovat lukea läheltä tulevia ja itseään koskevia uutisia.



**Tehtävä:** Määritelmää toimintanne kannalta keskeiset mediat ja niiden toimittajat (myös yhdistyksen omat somekanavat). Huolehdi riittävästä tiedottamisesta niiden suuntaan.

Paikallisuus, ihmisläheisyys ja alueella tapahtuva kansalaistoiminta kiinnostavat edelleen mediaa. Vaikuttamistyötä on hyvä tehdä koko ajan muistuttamalla yhdistyksen olemassaolosta ja tavoitteista, vaikka mitään konkreettista tapausta ei olisi käynnissä. Samalla lailla mediaa on hyvä pitää hereillä säännöllisesti. Näkyvillä olo tuo tunnettuutta ja kertoo siitä, että yhdistys toimii ja saa myös asioita aikaiseksi.

Lehdet ovat kiinnostuneita mahdollisimman valmiista aineistosta, jossa on myös kuvia mukana. Ainutkertaiset tarinat, ilmiöt ja persoonat ovat teemoja, jotka kiinnostavat aina kautta mediakentän. Toki on huomiotava erilaiset toimitukselliset painotukset eri medioiden välillä.

Vaikuttamistyössä viestinnän oikea-aikaisuus on osa onnistunutta prosessia. Valmisteluvaiheessa virkamiehien tietämystä

voidaan lisätä samalla kun suuren yleisen esityksen sisältöön. Keskustelutilaisuuksista on syytä informoida viimeistään viikkoa ennen, jotta ihmisille jää aikaa tutustua käsiteltävään aiheeseen.

Ihmiset ja persoonat yhdistystoiminnan takana puhuttelevat lukijoita ja laajempaa yleisöä enemmän kuin vain paikallisen yhdistyksen tilaisuus. Uutisoiminnin koskettavuutta saadaan lisää, kun uutiskärki, yleinen kiinnostavuus ja näkökulma tuodaan esille yksilön kautta. Tällöin myös kokemusosaa-

misen kautta pystytään sanoittamaan päätösten vaikutukset konkreettisesti.

Viestintä on vaikuttamista suoraan yhdistyksen yleiseen tunnettuuteen ja käsitykseen yhdistyksestä. Vaikuttamiselle ei siis voida asettaa välttämättä tarkkoja mitattavissa olevia tavoitteita. Viestintävaikuttaminen kuvastaa konkreettisesti vaikuttamisen monimuotoisuutta selkeän tavoitteen ja yleiseen mielikuvaan vaikuttamisen välillä.



### Mediakenttä

	Maksettu	Oma	Ansaittu
<b>Digitaalinen</b>	Bannerit Sisältöyhteistyö Hakukonemainonta	Sähköpostimarkkinointi SMS Verkkosivut	Blogit Keskustelupalstat Wiki Verkostot Joukkoistaminen
<b>Analoginen</b>	Lehdet Sponsorointi Ulkomainonta Radio	Esitteet Tapahtumat Suorakirjeet	"Puskaradio" Artikkelit Mielipidekirjoitukset

Kuva 9: Viestinnän moniulotteisuus antaa yhdistykselle mahdollisuuden kohdennettuun vaikuttajaviestintään. (Mukaiillen Ilmarinen & Koskela, 2015.)

## 10. Vaikuttaminen maakuntatasolla

Edellä on käsitelty paikallista vaikuttamista kuntatasolla, mikä on omakotiyhdistysten keskeinen tehtävä, kun taas Omakotiliitto vastaa valtakunnan tason edunvalvonnasta. Välitason eli maakuntatason vaikuttaminen on muutoksessa rakenteilla olevan maakuntauudistuksen myötä.

Maakunnan hoidettavaksi on suunniteltu asioita, jotka vaikuttavat pientaloasukkaiden elämään: esimerkiksi alueiden käytön suunnittelu ja ohjaus, maakuntakaavoitus sekä rakennustoiminnan edistäminen. Lisäksi pelastustoimi, liikennejärjestelmäsuunnittelu ja vesihuolto ovat maakunnan tehtävien listalla.

Omakotiliiton piirijärjestöjen vaikuttamistyön onnistumiseksi on tärkeää löytää oheisen kuvion mukaan oikea keskustelukumppani maakuntatasolta. Maakunnallisen vaikuttamisen periaatteet noudattavat pitkälti tässä oppaassa kuvattua kuntatason vaikuttamista. Piirijärjestössä on innostuttava maakunnallisesta edunvalvonnasta ja otettava tehtäväksi pientaloasukkaiden äänen kuuluminen myös maakunnallisessa päätöksenteossa.

Useat kansalaisjärjestöt ovat olleet aktiivisia luodessaan vaikutuskanavia maakuntatasolla. Myös maakunnat ovat valmistautuneet uuden aikakauden alkuun ja luoneet toimintamalleja yhdistyskentän kanssa toimimiseen. On siis selvää, että maakunnallisessa edunvalvonnassa on Omakotiliiton piirijärjestöillä keskeinen ja kasvava rooli, johon on syytä myös tarttua.

Kunkin piirijärjestön maakuntahallinnon henkilöstöstä löytyy todennäköisesti järjestötyöstä vastaava ylentekijä, kenen kautta löytyvät kanavat siihen, että piirijärjestö pääsee mukaan maakunnalliseen vaikuttamiseen ja järjestöraajat ylittävään yhteistyöhön. Tässäkin pätee vanha sääntö: kotoa ei kukaan tule hakemaan eli oma aktiivisuus on ehdoton vaatimus.

### Tässä muutamia esimerkkejä siitä, miten maakunnat ovat ottaneet järjestötyön omalle agendalleen:

- Satakunnassa järjestöjen keskinäinen yhteistyörakenne
- Varsinais-Suomen järjestöyhteistyön tiekartta
- Keski-Suomen järjestöareena (Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki KYT ry)
- Järjestöystävällinen Pohjois-Pohjanmaa
- Miun yhdistys – Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015–2020
- Järjestöneuvottelukunta: Pohjois-Karjala, Lappi, Pohjois-Pohjanmaa
- Maakunnalliset järjestöstrategiat: Pohjois-Karjala, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Lappi
- Yhteinen Etelä-Pohjanmaa -osallisuusohjelma



## 11. Lopuksi

Tässä oppaassa on tuotu esille kuntatason vaikuttamisen keskeisimpiä toimintatapoja ja vaikuttamisen kohteita omakotiyhdistyksen paikalliseen vaikuttamiseen. Esitellyt toimintatapoja ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi ja ainoaksi oikeaksi tavaksi toimia. Jokainen yhdistys kehittää oman tapansa toimia ja luo niin omaa yhdistyskulttuuriaan. Oppaan tärkein tavoite on, että jokaisessa yhdistyksessä paikallinen vaikuttaminen olisi osa toimintasuunnitelmaa, ja sen merkitys yhdistyksen peruskivenä korostuisi.

Paikallinen vaikuttaminen voi olla konkreettista toimintaa jonkin selkeän tavoitteen saavuttamiseksi. Toisaalta vaikuttaminen on omakotiyhdistyksen aktiivista toimimista yhteistyössä kunnan, kunnan luottamushenkilöiden, muiden yhdistysten ja kuntalaisten kanssa. Tällöin tavoitteet ovat yleisempiä, ja niiden saavuttaminen voi olla määrittelemättömän ajan päässä. Vaikuttamista on siis myös yleisen tietoisuuden lisääminen yhdistyksestä.

Yhdistyksessä ei tapahdu mitään, elleivät ihmiset toimi. Paikallinen vaikuttaminen on laajuudeltaan valtava tehtäväkenttä, eikä koskaan ole liikaa ihmisiä sitä tekemään. Työt eivät saisi kasautua vastentahtoisesti muutamien harteille, vaan yhdistyksen pitäisi olla jatkuvasti avoin kaikkien antamalle työpanokselle. Mitä enemmän aktiiveja, sitä enemmän tuloksia. Viereisen sivun kuva muistuttaa, mitkä ovat hyviä perusteluita pyytää ihmisiä mukaan yhdistyksen toimintaan.

Yhdistysten pitää olla avoimia ja aktiivisia uusien toimijoiden hankkimisessa. Yhdistyksen jäsenluetteloa kannattaa käydä säännöllisesti läpi esimerkiksi yhdistyksen hallituksessa ja pohtia, kenen voisi olettaa olevan kiinnostunut toimimaan yhdistyksessä – joko hallituksessa tai muuten aktiivina. Henkilökohtaisesti pyytämällä saa

huomattavasti parempaa tulosta kuin vain odottamalla ihmisten ilmaantumista itse yhdistyksen toimintaan.

Toivomme tämän oppaan osaltaan herättäneen kiinnostusta ja intoa tarttua oman kunnan paikalliseen vaikuttamiseen entistä hanakammin. Yhteistyössä on voimaa saada asioita aikaiseksi.

Oppaassa olevat tehtävät toimivat toiminnan käynnistäjänä. Ottamalla yksi tehtävä kerrallaan tehtäväksi vaikuttaminen lähtee liikkeelle. Mitä enemmän yhdistys tekee, sitä kiinnostavammaksi yhdistys tulee kuntalaisten keskuudessa. Positiivinen kierre lähtee näin pyörimään.

Yhdistyksen on hyvä muistaa, että Omakotiliitosta on saatavissa apua toiminnan aktivoimiseksi. Toivotamme innostuneita ja onnistuneita paikallisen vaikuttamisen hetkiä.



**Tehtävä:** Millainen on järjestävällinen kunta eli miten järjestävällinen kunta toimii? Mistä sen tunnistaa? Viestikää käsityksenne myös kunnalle.



**Tehtävä:** Millainen on yhteistyöhalukas ja -kykyinen omakotiyhdistys? Mistä tunnistaa yhdistyksen, joka on kunnan ja muiden yhdistysten kaveri? Mitkä ovat sen tunnusmerkkejä? Ottakaa kaikki tunnusmerkit oman yhdistyksen käyttöön.



**Tehtävä:** Pohtikaa mitä tarkoittaa kunnan ja kansalaisjärjestön kaveruus. Millaisista tunnuspiirteistä sen tunnistaa? Mistä tietää, että yhdistys on kunnan kaveri eikä vastapuoli? Keskustelkaa tästä kunnan kanssa.

### Lähde mukaan omakotiyhdistystoimintaan!

1. Saat toteuttaa vapaaehtoisuutta: teet juuri sen minkä haluat
2. Saat toteuttaa kyvykkyyttäsi: teet sitä minkä parhaiten osaat ja voit oppia uusia asioita
3. Saat olla osa porukkaa: yhteisöllisyydestä saat uutta voimaa ja ystäviä
4. Saat tehdä hyvää: kansalaisjärjestö ei tee bisnestä, vaan vaikuttaa tärkeisiin yhteisiin asioihimme



### Mistä tekijöitä?

- Kysykää ihmisiä mukaan
- Antakaa vapaus toimia
- Korostakaa merkityksellisyyttä
- Konkretisoikaa tehtävät
- Sallikaa innostuksen näkyä!

Kuva 11: Omakotiyhdistystoiminnassa ihminen pääsee toteuttamaan kaikkia neljää psykologista perustarvettaan. Suurin syy siihen, että ihmiset eivät ole mukana yhdistystoiminnassa on, että ei ole kysytty mukaan. Kuvassa Linnainmaan Omakotiyhdistyksen väkeä.



**Kansalaisjärjestöstä kunnan kaveri** –oppaan tarkoituksena on herättää paikallisten omakotiyhdistysten kiinnostus omaa kuntaa kohtaan ja saada näkemään yhdistys osana ympäröivää yhteiskuntaa. Toivomme, että opas kannustaa yhdistysten toimijoita tuomaan paikallisen vaikuttamisen näkyväksi osaksi yhdistyksen arkea. Opas sisältää yhdistyksille suunnattuja tehtäviä, joiden osaltaan toivotaan innostavan yhdistystä tarttumaan konkreettiseen vaikuttamistyöhön.

